

SPRAWOZDANIE WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

W KRAKOWIE,

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1898/9.

Nakładem Wyższej Szkoły handlowej.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI Drukarni Związkowej
pod zarządem A. Szyjewskiego.

1899.

Wiadomości ogólne.

Ubiegły rok szkolny — z rzędu siedemnasty — ma w historii krakowskiej szkoły handlowej wybitne znaczenie, w tym bowiem roku przeprowadzono reorganizacją wyższej szkoły handlowej, nieodzowną ze względu na postępy szkolnictwa handlowego w Austrii.

Z wrześniem 1898 rozpoczynała wyższa szkoła handlowa trzeci rok swego istnienia w warunkach dziwnie niepewnych i niekorzystnych; dotąd bowiem nie miała zatwierdzonego przez Rząd planu naukowego i statutu organizacyjnego. Zarząd szkoły wprowadzić poczynił był w tej mierze wszelkie starania, jednakże aż do początku roku szkolnego nie było ze strony Rządu żadnej odpowiedzi. Nadeszła ona dopiero z końcem grudnia 1898, a brzmiała — niestety odmownie. W ten sposób znalazła się szkoła w trzecim roku swego istnienia, w roku, w którym po raz pierwszy miała swoich abiturientów, w położeniu rzeczywiście wcale przykrem; nie uzyskała bowiem po 3 latach istnienia praw przysługujących innym tego rodzaju szkołom w Austrii, a więc prawa publiczności i prawa jednorocznej służby wojskowej dla swych uczniów, a równocześnie — jak dawniej — miała do walczenia z innymi niekorzystnie na rozwój oddziaływanymi czynnikami, a to: z pomieszczeniem pod każdym względem nieodpowiednim i niewystarczającym, i z brakiem wszelkich prawie środków i zbiorów naukowych.

Wśród tych tak bardzo niekorzystnych warunków rozpoczęto nowy rok szkolny. Zapisy dokonane w ostatnich dniach sierpnia wypadły wcale dobrze. Do wyższej szkoły zgłosiło się 70 uczniów, a między nimi 36 na kurs I-szy. Fakt ten dowiódł ponownie, że wyższa szkoła handlowa jest w Krakowie potrzebną

i że godzi się użyć wszelkich sił, aby szkołę dźwignąć do poziomu, na którym znaleźć się powinna. Wobec tego Zarząd, dyrekcja i grono nauczycielskie uważały za swoje zadanie zapewnić z jednej strony należyty tok nauce w szkole, a z drugiej rozpocząć i przeprowadzić reorganizację szkoły i to tak, by te dwie czynności wzajemnie sobie nie przeszkadzały.

Dziś — po zamknięciu roku szkolnego — można śmiało powiedzieć, że zadania te zostały szczęśliwie rozwiązane. Nauka w szkole nie doznawała ani na chwilę przerwy, ani też ujmy; brak środków naukowych wyrównywano, o ile być mogło, przez korzystanie ze zbiorów naukowych innych szkół i przez uzupełnianie własnych. Postępy uczniów i zachowanie się ich były — jak to zestawienia klasyfikacyjne dowodzą — wcale korzystne — słowem szkoła jako taka spełniała swoje zadanie w danych warunkach prawidłowo i dobrze.

Pracę reorganizacyjną zaczęto równocześnie w kilku kierunkach — a do jakich doprowadzono ją granic, okaże się z uwag następujących :

Plan nauk i program ich szczegółowy.

Wyższa szkoła handlowa jest szkołą zawodową; ta jej cecha musi znaleźć swój wyraz w planie naukowym, który w pierwszym rzędzie winien uwzględniać nauki zawodowe t. j. handlowe i te pomocnicze, które dostarczają potrzebnego do nauk handlowych przygotowania. W drugim dopiero rzędzie powinna wyższa szkoła handlowa dać sposobność do nabycia odpowiedniego wykształcenia ogólnego, bez którego w żadnym zawodzie, a tem mniej w zawodzie handlowym obejść się nie można. Plan naukowy wyższej szkoły handlowej obejmuje przeto:

1) Nauki ściśle handlowe a to: rachunek kupiecki, arytmetykę polityczną, korespondencją handlową, buchalterią wraz z kantorem wzorowym, ćwiczenia kantorowe, naukę o handlu, prawo handlowe i wekslowe, ekonomię społeczną, geografję handlową, towaroznawstwo i t. d.

2) Nauki pomocnicze: matematykę, fizykę, chemię wraz z technologią chemiczną, historją naturalną, kaligrafię i stenografię.

3) Nauki ogólnie kształcące: historią powszechną i literaturę wraz z nauką języków: krajowego i dwóch lub więcej obcych. Zauważyć należy, że nauka języków ma dwojakie w planie naukowym znaczenie: z jednej strony przyczynia się do wykształcenia ogólnego, zapoznając ucznia z odnośną literaturą i ważniejszymi ich pomnikami, z drugiej zaś uzupełnia wykształcenie zawodowe, dostarczając uczniom sposobności do nabycia biegłości w mowie i korespondencji w językach handlu światowego np.: francuskim, angielskim, niemieckim, włoskim itd., przymiotów tak pożądanych w zawodzie handlowym.

Te trzy kategorie nauk muszą być w planie naukowym wyższej szkoły handlowej uwzględnione w należyтым względem siebie stosunku a więc w stosunku odpowiadającym zadaniu szkoły i zadaniu pojedynczych nauk w szkole samej. Stosunek ten powinien wytworzyć całość, której wszystkie części zdążać mają do głównego celu szkoły, t. j. do tegoż wykształcenia zawodowego przy wystarczającym wykształceniu ogólnem.

Plany naukowe najstarszych szkół w Austrii, a więc Akademii handlowej w Pradze (1856) i Wiedniu (1858) obejmują trzy lata nauki. Za nimi poszły pod tym względem szkoły później powstałe. Ale w tym długim szeregu lat pouczyło doświadczenie, że dziś jest rzeczą wogóle bardzo trudną, jeżeli nie niemożliwą, osiągnąć w trzech latach z większością uczniów cel wyższej szkoły handlowej. Tłomaczy się to z jednej strony koniecznością wydatniejszego uwzględniania nauk ogólnie kształcących, a to ze względu na jednoroczną służbę wojskową, związaną z wykształceniem ogólnem w zakresie wyższego gimnazjum lub szkoły realnej, a z drugiej naturalnym rozwojem nauk handlowych i przyrodniczych. Jakż bowiem postęp w tej dziedzinie w ciągu np. ostatnich lat 30! Czy można przypuszczać, aby to, czego uczono w wyższej szkole handlowej przed laty np. 20 do 30, wystarczyło dzisiaj? Czy można dalej przypuszczać, aby tak rozszerzony program zawodowy wraz z powiększonym programem nauk ogólnie kształcących można pomieścić — bez przeciążenia uczniów i z nadzieją dobrego skutku — w tym samym czasie, co dawniej program nierównie szczuplejszy! Chcąc przeto pogodzić zwiększone wymagania pod względem zawodowym i ogólnego wykształcenia, nie po-

zostało nie innego, tylko zwiększyć liczbę lat nauki w wyższej szkole handlowej z 3 na 4.

Tak też uczynił Rząd w roku 1889 dążąc do reorganizacji szkolnictwa handlowego w Austrii. Normalny bowiem plan nauk dla wyższych szkół handlowych, opracowany w r. 1889 przez Ministerstwo wyznań i oświaty, obejmuje już 4 lata nauki szkolnej. Za tą inicjatywą rządu poszła większość istniejących szkół handlowych tak, że dziś wyższe szkoły handlowe trzyklasowe należą w Austrii do przeszłości.

Wobec tego nasunęło się oczywiście pytanie, czy nasza szkoła nadal trzyklasową pozostać może? Na to pytanie nie trudną była odpowiedź. Te same bowiem względy, które skłoniły do przemiany nauk: trzy na cztero-letnią u większości szkół — istnieją i u nas. I u nas bowiem, a może w stopniu jeszcze wyższym, wykształcenie zawodowe musi być gruntowne; i naszym zawodowcom potrzeba — a może nawet w wyższej mierze — wykształcenia ogólnego. Ale u nas są jeszcze inne względy, których może w tym stopniu niema gdzieindziej, przemawiające za przyjęciem 4 kursów w szkole handlowej. U nas bowiem z powodu nieuorganizowanych stosunków ekonomicznych, z powodu nieustalonej tradycji zawodów praktycznych, niema jeszcze tych szerokich a oświeconych warstw społeczeństwa, oddających się przemysłowi lub handlowi, warstw, któreby przekazując swój zawód z ojca na syna, dostarczały naszym szkołom zawodowym młodzieży światomej celu i zadania. Zawsze jeszcze i w przeważnej części rekrutują się zastępy zawodowej młodzieży szkolnej z szeregów uczniów szkół średnich, którzy z konieczności przerzucają się do szkół zawodowych. Nie jest to przeto młodzież pierwszej niejako jakości pod względem rozwoju umysłowego, a częstokroć i moralnego, i trudne z tego powodu zadanie mają nasze szkoły zawodowe w doprowadzeniu tej młodzieży do zamiłowania nauk, do gruntownego kształcenia się, a co zatem idzie, do należytego przejścia się ważnością zawodu, któremu się poświęcili. Są to rzeczy powszechnie znane i właśnie dla tego szkoły zawodowe u nas powinny być zorganizowane wzorowo pod każdym względem. A pierwszym warunkiem tej dobrej organizacji będzie możność sprowadzenia młodzieży, wstępującej do szkoły a tak różnolitej pod wielu względami, do pewnego wspólnego poziomu wy-

kształcenia, na którym, jak na fundamencie, nauka zawodowa oprzeć się może. Z tego to powodu w szkołach przemysłowych w ogólności, a szczególnie w krakowskiej, pierwszy rok nauki poświęca się nauce przygotowawczej odrazu ściśle przestrzeganej. Tylko w ten sposób można wyrobić sobie materiał tęgi i podatny dla studyów zawodowych, a usunąć zły i niepoprawny. Ten pierwszy rok nauki chroni dalszą naukę zawodową, umozębnia jej prawidłowy i do celu jasno wytkniętego zdążający postęp i sprawia, że szkoła może wydawać rok rocznie pewien zastęp młodzieży zawodowo dobrze wykształconej.

Wszystko to samo odnosi się także do wyższej szkoły handlowej tak, że i z tego powodu pożądaną, konieczną prawie było rzeczą zorganizować taki rok ochronny dla należytego toku nauki zawodowej także w naszej szkole handlowej.

A wreszcie jeszcze jeden wzgląd. Z dniem 1 września 1899 roku otwartą zostanie wyższa szkoła handlowa we Lwowie. Będzie to szkoła cztero-klasowa w myśl planu normalnego z roku 1889. Gdyby nasza szkoła pozostała przy dotychczasowym trybie trzyletnim, jak wtedy urządzić wzajemność szkół w przyjmowaniu uczniów? Skończyłoby się na tem, że szkoła nasza przyjmowałaby uczniów lwowskich bez przeszkody, lwowska naszych z pewnemi, może nawet dotkliwemi, szkole ujmę czyniącemi przeszkodami.

Na podstawie tych uwag dochodzi się do przekonania, że pierwszą czynnością przy reorganizacji wyższej szkoły handlowej w Krakowie musi być: zaprowadzenie czteroletniej nauki szkolnej.

Z porównania liczby obowiązkowych godzin w rozmaitych szkołach wynika, że w naszej szkole jest najmniej godzin wykładowych. I tak:

Szkoły czteroklasowe mają w tygodniu godzin 125—135,

„ trzyklasowe „ „ „ 93,

Szkoła krakowska ma „ „ 91.

Nasza zatem szkoła ma szczuplejszy wymiar godzin, niż trzyklasowa, a o 34 do 44 godzin mniejszy, niż czteroklasowa.

Niekorzyść, płynącą z tej mniejszej intensywności nauki szkolnej, potęguje jeszcze brak należytego ustosunkowania pojedynczych grup naukowych w planie szkoły, uwidoczniiony na załączonej tabliczce :

Przedmioty	Liczba godzin tygodniowych			
	w szkołach czteroklasowych		trzechklasow.	krakowskiej
	w 4 klasach	w 3 klasach	w 3 klasach	w 3 klasach
Zawodowe . .	42—52	39—44	39—43	35
Pomocnicze . .	26—37	12—22	17—19	14
Ogól. kształc. i jęz.	43—54	34—44	31—37	42

Szkoła krakowska miała przeto : 1) nauk zawodowych mniej, niż szkoły czteroklasowe, mniej niż 3 najwyższe klasy tychże, mniej niż trzyklasowe ; 2) nauk pomocniczych mniej, niż wszystkie szkoły ; 3) ogólnie kształcących więcej, niż 3 klasy wyższe szkół czteroklasowych lub szkoły trzyklasowe. Cechą przeto szkoły krakowskiej było wysunięcie nauk ogólnie kształcących i językowych na plan pierwszy, na drugi zaś nauk zawodowych i pomocniczych.

Grupa nauk pomocniczych była również wadliwie ułożona, a po części nie zupełna. Grupa ta tworzy nieodzowne przygotowanie dla grupy nauk zawodowych. W planie naszej szkoły poświęcono jej znowu mniejszą liczbę godzin, niż w innych, ale co gorsza, grupa tych przedmiotów nie była nawet zupełną. I tak : nie było w naszej szkole wcale historii naturalnej, przedmiotu bardzo potrzebnego dla należytego korzystania z nauki towaroznawstwa ; w innych szkołach poświęca się tej nauce przeciętnie 4 godziny w ciągu pierwszego roku. Nauka stenografii tak bardzo potrzebna w zawodzie handlowym należała u nas do przedmiotów nadobowiązkowych. Na chemię wreszcie przeznaczono w naszej szkole 2 godziny w I. półroczu II. kursu t. zn. : 1 godzinę tygodniowo w ciągu całego roku, podczas gdy w innych szkołach nauce chemii poświęcono 4—6 godzin wykładu oprócz nieobowiązkowych ćwiczeń w pracowni chemicznej, o których u nas naturalnie nie było mowy. Ten mały wymiar godzin dla chemii sprawiał, że

uczniowie nie mogli się nauczyć ani chemii, ani też towaroznawstwa, do którego brak w naszej szkole innej podstawy, t. j. historii naturalnej.

Z uwag tych wynika jasno, że plan naukowy naszej szkoły wymagał koniecznie reorganizacji, gdyż

1) obejmował tylko trzy lata nauki, podczas gdy przeważna większość szkół austriackich ma 4 lata nauki;

2) plan jej był szczuplejszy, niż wszystkich innych szkół austriackich;

3) plan ten był wadliwy z powodu, że uwzględniał w niedostatecznej mierze nauki zawodowe i przygotowawcze.

Tem samem wyłonił się kierunek organizacji, a mianowicie:

1) należało urządzić kurs nauki czteroletni tak, by kurs I. był niejako przygotowawczym i umożliwić przygotowanie uczniów odpowiednio potrzebom szkoły;

2) w planie naukowym szkoły należało wysunąć na pierwsze miejsce nauki zawodowe, trzymając się zasady uwzględniania w pierwszym rzędzie przedmiotów ściśle handlowych, a następnie dopiero i w odpowiedniej mierze przedmiotów zawodowych z pierwszymi w bezpośrednim pozostających związku;

3) należało uzupełnić i rozszerzyć plan nauk pomocniczych, aby uczniowie mogli otrzymać należyte przygotowanie do nauk zawodowych;

4) w nowym planie naukowym nauki języków nie mogły doznać uszczerbku, a to ze względu, że mają przyczynić się w wydatnej mierze z jednej strony do ogólnego wykształcenia uczniów, z drugiej zaś uzupełniać ich zawodową działalność, umożliwiając nabycie biegłości w mowie i piśmie języków obcych, którymi handel światowy się posługuje.

Warunkom tym odpowiadają plany naukowe licznych szkół nowszych, zorganizowanych na postawie normalnego planu Ministerstwa Wyznań i Oświaty z roku 1889. Zarząd szkoły wraz z dyrekcją i gremiem nauczycielskiem przyjęły go przeto za podstawę dla reorganizacji szkoły krakowskiej tem chętniej, że plan ten żąda tylko zachowania i utrzymania zasady organizacyjnej, zostawia natomiast swobodę w szczegółach, które stosownie do warunków miejscowych mogą, a nawet muszą wypaść niekiedy inaczej. Z drugiej strony oparcie naszego planu na zasadach organizacyjnych

przyjętych w Austrii, przedstawia znaczne korzyści dla szkoły samej; w ten bowiem sposób wzajemność naszej szkoły z lwowską i z innemi w Austrii nie będzie ulegać żadnym trudnościom tak samo, jak uzyskanie prawa publiczności dla szkoły, a jednorocznej służby wojskowej dla uczniów.

Na tych podstawach opracowany został nowy plan i program szczegółowy nauk naszej szkoły, pomieszczony na str. 15 — 34 niniejszego sprawozdania.

Statut organizacyjny.

Z powodu nowego planu naukowego doznał także dotychczasowy statut organizacyjny licznych zmian. Następujące szczegóły statutu nowego zasługują na podniesienie na tem miejscu, tak ze względu na rodziców mających zamiar oddać swych synów do naszej szkoły, jakoteż ze względu na uczniów.

Nowy statut projektuje dla szkoły tytuł „Akademia handlowa“, a to w uwzględnieniu okoliczności, że dla szkół tego rodzaju utarł się niejako ten tytuł; po najstarszych akademiach handlowych w Wiedniu i Pradze pojawiły się także akademie w Gracu, Insbruku, Lincu, Chrudimie, czeska w Pradze itd. Tytuł ten stawia naszą szkołę na równi z innemi tego rodzaju szkołami i zdoła może wstrzymać przedwczesną i niepotrzebną odtąd emigracją naszej młodzieży po za granice kraju. Z drugiej jednak strony zastrzega statut organizacyjny wyrażnie, że Akademia handlowa — jak wszystkie inne — jest wyższą szkołą średnią i tak: według §. 13 obowiązują w akademii handlowej te same przepisy, co w państwowych szkołach średnich; §. 27 stanowi: ferye stosują się do norm obowiązujących w państwowych szkołach średnich, a §. 28 żąda od uczniów wstępujących na kurs I. przygotowania w zakresie 4 klasy gimnazjalnej lub szkoły realnej. Z tego wszystkiego wynika, że Akademia handlowa w Krakowie znajduje się na tym samym szczeblu niejako hierarchii szkolnej, co wyższe gimnazjum, wyższa szkoła realna, wyższa szkoła przemysłowa i t. d.

Według nowego statutu (§. 4) z Akademią handlową połączona jest niższa szkoła handlowa (uzupełniająca), której ustrój i cel zostanie określony osobnym statutem. Dotychczasowa niższa szkoła handlowa (kupiecka) pozostanie na razie w nowym roku

szkolnym bez zmiany; nauka będzie się w niej odbywać według dotychczasowego planu nauk (str. 34 — 49).

W dalszym ciągu § 4 statutu czytamy: Do Akademii handlowej w Krakowie można będzie w drodze późniejszych osobnych postanowień dołączyć następujące kursa specjalne:

- a) kursa dla abiturjentów szkół średnich;
- b) kursa handlowe żeńskie;
- c) kursa wieczorne kupieckie.

Z tych specjalnych kursów tylko jeden na razie istnieje przy naszej szkole, t. j. ostatni. W roku szkolnym 1898/9 odbył się w czasie od października do końca kwietnia. W ciągu 6 godzin tygodniowych (od 8—9 wieczór) wyłożono buchalteryą, rachunki kupieckie, naukę o handlu i prawo wekslowe. W przyszłym roku będą się one odbywać według programu, który we wrześniu zostanie ogłoszony.

Urzeczywistnienie innych kursów specjalnych, przewidzianych statutem organizacyjnym Akademii handlowej, będzie mogło nastąpić dopiero po uzyskaniu nowego własnego budynku.

Nowy plan i program nauk, jakoteż statut organizacyjny Akademii handlowej zostały uchwalone na posiedzeniu Zarządu w dniu 19 kwietnia 1899, a z odnośną prośbą przedłożone w dniu 30-go kwietnia b. r. c. k. Radzie szkolnej krajowej i c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty. Zarząd szkoły nie otrzymał dotąd ostatecznej decyzji, wiadomo mu tylko, że c. k. kraj. Rada szkolna na posiedzeniu z dnia 5 czerwca b. r. uchwaliła przedłożyć nowy plan wraz z programem i statutem organizacyjnym do zatwierdzenia c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty.

Pomieszczenie szkoły.

Szkoła handlowa krakowska zajmuje obecnie budynek miejski po dawnej Kasie Oszczędności. Jeszcze z początku roku szkoła rozporządzała 5 salami; w jednej znajdowało się biuro dyrekcji, w jednej małej, — raczej przedpokoju — zbiory szkolne, a trzy inne, — z których dwie bardzo szczupłe, — przeznaczone były na sale szkolne. Ciasnota, niewygodność, a przytem zaniedbany wygląd tych sal, czyniły to pomieszczenie wprost odstrasżającym i trzeba było koniecznie pomyśleć o rozszerzeniu

i odpowiedniem przysposobieniu sal szkolnych. Stało się to dzięki ofiarności Rady miasta Krakowa w krótkim stosunkowo czasie; przyznano bowiem szkole ubikacją bardzo obszerną, zajmowaną dotąd przez Tow. Harmonia, przekształcając ją w dwie nowe sale; jedna z nich służy na zbiory naukowe, a druga będzie izbą szkolną. Wszystkie sale odświeżono, dodano rozmaite sprzęty, — a wreszcie postanowiono zaprowadzić gaz (co się uskutecznia podczas tegorocznych feryj szkolnych) tak, że ostatecznie, zrobiło się w tym budynku, co było można i dla wygody i dla lepszego wyglądu szkoły. Jednakże to wszystko jest prowizoryczne; mimo wszelkich wkładów i adaptacji pomieszczenie obecne szkoły pozostanie zawsze bardzo nieodpowiednie, zawsze nie wystarczające; wszakże oprócz 4 sal szkolnych potrzeba ubikacji dla biblioteki szkolnej, dla gabinetu fizycznego, pracowni chemicznej i towaroznawczej, gabinetu geografii handlowej, kantoru wzorowego itd. itd. Nie można przeto zapominać ani na chwilę, że pomieszczenie obecne szkoły nie odpowiada potrzebom szkoły, że przeto kwestya pomieszczenia szkoły jest zawsze niezafatwioną.

Takie też a nie inne stanowisko zajmują w tej sprawie i Rada miasta Krakowa i Izba handlowo - przemysłowa w Krakowie, o czem świadczą dwie pamiętne w dziejach szkoły handlowej krakowskiej uchwały, a mianowicie:

W dniu 15 marca 1898 r. powzięła Izba handlowa i przemysłowa uchwałę następującą:

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie uchwala celem uczczenia 50-letniego Jubileuszu rządów miłościwie nam panującego Najjaśniejszego Pana, Cesarza i Króla Franciszka Józefa I.

1. Wysłać do stóp tronu deputacyę hołdowniczą, której skład i zadanie później ustalonom będzie.

2. Uwiecznić pamięć tego jubileuszu przez stworzenie funduszu żelaznego Imienia Cesarza Franciszka Józefa I. dla akademii handlowej w Krakowie w wysokości 30.000 złr.

Fundusz 30.000 złr. złożonym będzie w ten sposób, iż się nań przelewa naprzód kwotę 7.500 złr., ulokowaną w papierach wartościowych, a będącą jako fundusz akademii handlowej własnością Izby, a następnie składać będzie Izba w tym celu z swoich funduszy przez lat 15 po 1.500 złr. rocznie. Procenta w ciągu tych lat narosnąć mające, wcielone będą do funduszu. Fundusz

żelazny akademii handlowej Imienia Franciszka Józefa I. zostawać będzie pod zarządem Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie.

Rada miasta Krakowa zaś na posiedzeniu z dnia 29 listopada 1898 r. postanowiła, co następuje:

Na pamiątkę pięćdziesięcioletnich rządów Najjaśniejszego Pana, Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości Najmiłostwiej Nam panującego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I.

1) Przeznacza się z funduszów miejskich kwotę 150.000 koron na cele humanitarne i użyteczności publicznej a mianowicie:

- a) na budowę szpitala Braci Miłosierdzia w Krakowie 50.000 koron;
- b) na wyższą szkołę handlową w Krakowie 100.000 koron.

Obie te uchwały uzyskały Najwyższe zezwolenie, a tak w pamiętnym roku jubileuszowym pięćdziesięcioletnich rządów Najjaśniejszego Pana, dzięki Radzie miejskiej i Izbie handlowej i przemysłowej szkoła nasza rozporządza kwotą 80.000 złr., która wystarcza, aby pomyśleć o najodpowiedniejszym pomieszczeniu, o budowie osobnego gmachu dla krakowskiej Akademii handlowej.

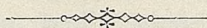
Na jednym z następnych posiedzeń wybrano komisją, złożoną z delegatów Rady i z delegatów Izby handlowo-przemysłowej, której polecono przygotować wszystko, co potrzebne do wprowadzenia powyższych uchwał w czyn. Komisja ta, w skład której wchodzi z Rady miasta pp. radcy: Dr. Bandrowski Ernest, Chyliński Michał, Federowicz Jan Kanty i Dr. Leo Juliusz, a z Izby handlowo-przemysłowej pp.: Dr. Benis Artur, Dattner Maurycy, Kwiatkowski Jan i Mendelsburg Albert, odbyła pierwsze posiedzenie pod przewodnictwem p. prezydenta Friedleina w dniu 9 czerwca 1899 r. Zaprosiwszy p. Mendelsburga do zastępstwa przewodniczącego, poleciła podkomisyi, złożonej z pp. Dra Bandrowskiego i Dra Benisa zwiedzenie ważniejszych nowo zbudowanych wyższych szkół handlowych w Austrii i za granicą i złożenie sprawozdania, na podstawie którego ma być wypracowany projekt nowego budynku. Komisja przyszła także do przekonania, że należy dążyć do tego, by Akademia handlowa stała obok Muzeum techniczno-przemysłowego, którego bogate zbiory, zwłaszcza z dziedziny towaroznawstwa, mogłyby służyć do nauki szkolnej, przez co założenie osobnego muzeum towaroznawstwa przy szkole handlowej stałoby się zbytecznem.

Tyle uczyniono dotąd w sprawie nowego budynku dla Akademii handlowej, a jest uzasadnioną nadzieją, że w ciągu zimy postąpi sprawa tak daleko naprzód, iż już na wiosnę zacznie się budowa. A wtedy rok szkolny 1901/2 — dwudziesty z rzędu — zacząłby się już we własnym gmachu szkolnym.

Środki i przybory naukowe.

Zbiory naukowe obecne są oczywiście bardzo nieznaczne; w ostatnim roku przybyło nieco przyborów geograficznych, ale o systematycznym rozszerzaniu i tworzeniu tychże nie można na razie myśleć nietylko z braku odpowiednich funduszy, ale także i z braku miejsca. W dzisiejszym budynku nie można ich dobrze pomieścić tak, że łatwo mogłyby z tego powodu zmarnieć. Ale tak nadal nie będzie. § 16 nowego statutu organizacyjnego wylicza następujące zbiory, które mają być założone w Akademii handlowej: biblioteka nauczycielska, biblioteka uczniów, zbiór geograficznych środków naukowych, gabinet fizyczny, gabinet historii naturalnej, zbiór technologicznych przyrządów i obrazów ściennych, zbiór okazów do nauki towaroznawstwa, laboratorium chemiczne.

W nowym budynku to wszystko znaleźć się powinno — na razie musi szkoła poprzestać na tych zbiorach, które ma, lub klóremi inne zakłady krakowskie ją wspomagają.

I.

Plan i program szczegółowy nauk w Akademii handlowej.

a) Plan nauk.

L. porz.	Przedmioty	godzin tygodniowo w kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
	I. Obowiązkowe :					
I.	Rachunki kupieckie	4	4	2	2	12
II.	Ćwiczenia kantorowe i . . .	2	—	—	—	6
	Korespondencya handlowa .	—	2	2	—	
III.	Buchalterya	—	2	4	—	13
	Kantor wzorowy	—	—	—	7	
IV.	Nauka o handlu	—	1	—	—	1
V.	Prawo wekslowe	—	—	2	2	4
	Prawo handlowe	—	—	—	—	
VI.	Ekonomia społeczna	—	—	—	3	3
VII.	Nauka o środkach komuni- kacyjnych	—	—	—	1	1
VIII.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
IX.	Towaroznawstwo	—	—	2	2	4
X.	Arytmetyka polityczna . . .	—	2	2	—	6
XI.	Geometrya	2	—	—	—	
XII.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
XIII.	Fizyka	3	—	—	—	3
XIV.	Chemia	—	3	2	—	5
XV.	Kaligrafia	3	2	—	—	5
XVI.	Stenografia i pisanie maszynowe	—	—	2	2	4
XVII.	Język polski	4	4	3	3	14
XVIII.	Język niemiecki	5	5	5	4	19
XIX.	Język francuski	3	4	4	4	15
XX.	Historya powszechna	2	2	2	2	8
	Razem	33	33	34	34	134
	II. Nadobowiązkowe :					
XXI.	Ćwiczenia chemiczne	—	—	3	—	3
XXII.	Ćwiczenia towaroznawcze . .	—	—	—	3	3
XXIII.	Język angielski	—	2	2	2	6
XXIV.	Język rosyjski	—	2	2	2	6
XXV.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
	Razem	35	39	43	43	160

b) Program nauk szczegółowy.

I. Rachunki kupieckie.

Cel nauki: Na jasnym zrozumieniu oparta biegłość w przeprowadzeniu wszelkich obrachowań ważnych dla kupców z zakresu handlowego, jakoteż bankowego, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb praktyki kupieckiej.

KURS I. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie 4 działań rachunkowych liczbami całymi i dziesiętnymi i ułamkami zwyczajnymi, ze szczególnem uwzględnieniem dokładnego a szybkiego liczenia praktycznego. Działania liczbami mianowanymi, z zastosowaniem wzajemnego stosunku miar, wag i monet najgłówniejszych państw handlowych.

Reguła trzech pojedyncza: metoda rozkładania i redukcji. Składana reguła trzech. Reguła łańcuchowa. Rachunek przeciętny. Reguła spółki i reguła mieszaniny.

Oprócz bieżących zadań domowych miesięcznie 2 zadania szkolne.

KURS II. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie trudniejszych partyj roku pierwszego. Wyczerpujące traktowanie rachunku odsetkowego, od setki do setki i w setce.

Zastosowanie rachunku odsetkowego w praktyce handlowej: Obliczanie kosztów handlowych (skonta, komisowego, rabatu etc.) strąceń frachtowych (tara, nawaga, refakcja, etc.). Pojedyncze obliczenia towarowe (rachunki miejscowe i pojedyncze faktury). Rachunki zysków i strat. Rachunek procentowy w ściślejszem znaczeniu. Obliczanie procentu rachunków bieżących (conto-corrente) według rozmaitych metod. Rachunek terminowy, rachunek dyskontowy.

Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie najważniejszych części przedmiotu kursu 2-go.

Najpotrzebniejsze wiadomości praktyczne z rachunku szlachetnych metali i monet. Obliczanie weksli zagranicznych (dewiz) według ceduł najważniejszych miejscowości giełdowych (także zamorskich). Obliczanie papierów wartościowych w wiedeńskiej cecule urzędowej, notowanych według zagranicznych ceduł giełdowych. Obliczenia towarowe: faktury, rachunki sprzedaży, kalkulacye pojedyncze i składane.

Co 14 dni zadanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie rachunku monet, dewiz i papierów wartościowych ze szczególnem uwzględnieniem zagranicznych, a mianowicie zamorskich miejscowości. Wprowadzenie do rachunków przedwstępnych (arbitraż), arbitraż weksli i efektów. Rachunki towarowe: powtórzenie kalkulacyi. Obliczenie paritetów i wykonanie kalkulacyi zboża, kawy, cukru, bawełny, nafty i spirytusu według praktyki wybitniejszych światowych ognisk handlowych.

Co 14 dni zadanie szkolne.

II. Korespondencya handlowa i ćwiczenia kantorowe (biurowe).

KURS I. (2 godziny).

Wygotowanie prostych not i rachunku w handlu towarowym, faktur, rachunków kupna i sprzedaży. Wypełnianie weksli, przekazów i bonów. Pokwitowania i potwierdzenia odbioru. Dokumenty odnoszące się do ruchu towarowego (frachty, conosementy etc.). Dokumenty odnoszące się do ruchu pocztowego (adresy, listy i przekazy pocztowe pieniężne, zlecenia pocztowe, wysyłka pakietów pocztowych do kraju i za granicę). Uczniowie powinni po części sami sporządzać potrzebne formularze.

KURS II. (2 godziny).

Istota i forma listu kupieckiego. Manipulacya z przychodzącymi listami wogóle. Szczegółowe opracowanie listów z rozmaitych dziedzin ruchu handlowego, o ile te są zrozumiałe dla uczniów tego kursu. (Równocześnie z kursem teoretycznym odbywa się pisanie listów, będących w związku z rachunkowością).

Przy układaniu listów wzorowych w szkole powinni uczniowie, o ile możliwości, przykładać się do samoistnego współpracy i przyswajać sobie już na tym kursie pewne zwroty listów handlowych. Za zadanie domowe uchodzą kopie wypracowanych w szkole listów.

Co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Systematyczna nauka korespondencji: Szczegółowe wypracowanie listów z poszczególnych dziedzin handlu, w połączeniu z dalszym ciągiem innych praktyk handlowych.

Łatwiejsze kontrakty, umowy, podania do władz (np. zawiadomienie o zmianie zaszelej w firmie etc.).

Zadania domowe i szkolne jak w kursie II.

III. Buchalterya i kantor wzorowy.

Cel nauki: Teoretyczne i praktyczne wiadomości o rozmaitych metodach prowadzenia ksiąg kupieckich.

KURS II. (2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ilościowego i wartościowego. Teoretyczne objaśnienie celu prowadzenia ksiąg. Najważniejsze ustępy ustawy handlowej, odnoszące się do prowadzenia ksiąg handlowych. Urządzenie ksiąg handlowych. Objaśnienie wyrażań technicznych. Przerobienie kilku przykładów ksiązkowania interesów towarowych, wekslowych, spedycyjnych i komisowych. Przeprowadzenie obszerniejszego przykładu interesów spółki handlowej przez przeciąg jednego miesiąca z odpowiednią korespondencją i z odnośnem zamknięciem ksiąg.

KURS III. (4 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia wartościowego i ilościowego. Ważność i charakter tego ksiązkowania. Objaśnienie rachunków, ksiąg głównych i pomocniczych. Praktyczne przeprowadzenie przykładu przerobionego już na drugim roku według buchalteryi pojedynczej, przy czem ma być uczniom jasno wskazana różnica między jednym i drugim systemem ksiązkowania.

Praktyczne przeprowadzenie dwumiesięcznego przykładu interesu towarowego hurtownego przez buchalterią podwójną z uwzględnieniem interesu wekslowego, komisowego i spedycyjnego. Równocześnie mają być sporządzane odnośne dokumenta handlowe. Zamknięcie ksiąg. Buchalteria jawnej spółki handlowej. Istota prowadzenia tajnej buchalterii.

KURS IV. (7 godzin).

Buchalteria spółek handlowych: komandytowej i akcyjnej.

Interes partycypacyjny. Buchalteria bankowa, fabryczna i rolnicza. Zasady buchalterii amerykańskiej i państwowej (kameralnej). Wypracowanie zawiłych bilansów.

Przez ostatnie pięć miesięcy tego roku:

Ćwiczenia w kantorze wzorowym.

Praktyczne ksiązkowanie paromiesięcznego przykładu interesu, przyczem uczniowie mają być rozdzieleni według różnych gałęzi przedsiębiorstwa, jednakowoż związek pojedynczych interesów pomiędzy sobą ma być zachowany.

Wypracowanie odnośnej do interesu korespondencji i innych dokumentów, z uwzględnieniem ważniejszych obrotów komunikacyjnych, jako to: pocztowej kasy oszczędności, rachunków żyrowych i innych banków, asekuracyj i t. p.

Zakończenie tego przedmiotu polega na sporządzeniu bilansów i inwentarzy, z dołączeniem zestawienia majątku pojedynczych działów interesu, względnie rachunku strat i zysków.

IV. Nauka o handlu.

Celem nauki o handlu jest zaznajomienie uczniów z najważniejszymi urządzeniami handlu, a przez to wprowadzenie niejako w kupieckie studia.

KURS II. (1 godzina).

Zasadnicze pojęcia handlu w ogólności. Rodzaje handlu. Środki wymiany w handlu. O pieniądzu w ogólności, waluty. Miary i wagi w handlu najważniejszych państw. Środki wypłaty w obrocie (złoto, srebro, monety zdawkowe, banknoty, czek, asygnaty kasowe, weksle).

Stan handlowy: kupiec, firma, personal pomocniczy w handlu.
Spółki handlowe. Pośrednicy handlowi: komisant, spedytor, agent, przewoźnik.

V. Prawo wekslowe i handlowe.

Cel nauki: Uzyskanie wiadomości z prawa wekslowego i handlowego, potrzebnych kupcowi w [praktyce, oraz należyte ich stosowanie w obrocie handlowym. Obznajomienie z najważniejszymi stosunkami prawnymi wynikającymi z prowadzenia czynności handlowych.

KURS III. i IV. (po 2 godziny).

Materyalne prawo wekslowe podług ordynacyi wekslowej (w formie objaśnienia przepisów tejże ordynacyi). Nauka o stemplu wekslowym. Najważniejsze zasady procesu wekslowego, mianowicie wyjaśnianie środków dowodowych i środków prawnych. Objaśnianie wszystkich tych punktów za pomocą praktycznych przykładów i przypadków. Omówienie odmiennych ustaw zagranicznych, w szczególności ustawy węgierskiej.

Prawo handlowe, prawo konkursowe, prawo przemysłowe, ochrona znaczków, wzoru i ochrona patentowa; urządzenie i zakres działania Izb handlowych i przemysłowych, tudzież Gremiów (kongregacyi) kupieckich.

Podstawę wykładów tworzy powszechny kodeks handlowy niemiecki, obowiązujący w Austrii, przy tem historyczne i praktyczne — nie szczegółowe jednak — objaśnienia przepisów postępowania spornego, odnoszących się do wykonywania sądownictwa, tudzież ordynacyi konkursowej. Zasadnicze przepisy ordynacyi przemysłowej i patentu o handlu obnośnym, oraz najważniejsze przepisy dodatkowe dotyczące handlu. Dla ułatwienia zrozumienia tam, gdzie potrzeba, praktyczne objaśnienie pojęć prawnych powszechnego kodeksu cywilnego.

VI. Ekonomia społeczna.

Nauka gospodarstwa społecznego.

Cel nauki: Zrozumienie ogólnych prawideł gospodarczych ze szczególnem uwzględnieniem objawów obrotu handlowego.

KURS IV. (3 godziny).

Znaczenie gospodarstwa społecznego, pojęcia zasadnicze (gospodarstwo indywidualne a społeczne, dobro itd.).

Wytwarzanie dóbr i jego czynniki: przyroda, praca, zasoby, współdziałanie tych czynników.

Obrót dóbr: a) Zamiana, wartość zmienna, cena, podaż i popyt, wolna konkurencja, monopol. b) Pieniądz, system monetarny. c) Kredyt. d) Nauka o handlu. e) Komunikacje. f) System celny.

Podział dóbr: Robotnicy, kapitaliści, przedsiębiorcy, dochód. Nierówność w podziale dóbr.

Spożycie dóbr: Spożycie wytwórcze i niewytwórcze. Ubezpieczenia.

Wpływ państwa na gospodarstwo społeczne: Środki wzmocnienia wytwórczości wogóle. Polityka: rolnicza, przemysłowa, handlowa. Kwestya celna i kolejowa. Przesilenia. Podatki i kredyt publiczny.

Zakończenie: Dzieje doktryn ekonomicznych: Merkantylizm (Colbert), Fizyokratyzm (Quesnay), System przemysłowy (Adam Smith). Szkoła wolnego handlu. Kierunki przeciwne.

VII. Nauka o środkach komunikacyjnych.

Cel nauki: Celem tej nauki zapoznanie uczniów z nowożytnymi środkami komunikacyjnymi (kolejami żelaznymi i drogami wodnymi), z ich ekonomicznem znaczeniem oraz z odnośnymi przepisami prawnymi i postanowieniami taryfy.

KURS IV. (1 godzina).

1) Rozwój środków komunikacyjnych ze szczególnem uwzględnieniem Austro-Węgier, ich wpływ na ukształtowanie się państwowych, ekonomicznych i społecznych stosunków. Zakres działania państwa na tem polu (polityka komunikacyjna, system koncesyi, prawo państwa do nadzoru i normowania taryfy). Systemy administracyjne co do środków komunikacyjnych.

2) Przepisy prawne, dotyczące umowy o przewóz, międzynarodowe układy taryfowe, ogólne przepisy taryfowe.

3) Rozwój taryf na kolejach żelaznych i drogach wodnych. Systemy taryfowe. Objaśnienie taryfy osobowej i rzeczowej. Istota i ustrój związków oraz karteli taryfowych.

4) Sposoby zaznajamiania się z wykazami taryfowymi, wnoszenie reklamacji w sprawie kosztów przewozu, terminu dostawy, wreszcie reklamacje o odszkodowanie (uszkodzenie towarów itd.).

5) Ogólny pogląd na ustawy i taryfę celną. Zasady ocenia towarów.

VIII. Geografia handlowa.

Cel nauki: Znajomość stosunków handlowo-geograficznych poszczególnych państw ziemi, ich miejsce i udział w ruchu handlowo-swiatowym z uwzględnieniem ich stosunków handlowych i politycznych do Austro-Węgier.

KURS I. (2 godziny).

Pojęcia zasadnicze geografii matematycznej potrzebne do zrozumienia map geograficznych. Zasady geografii fizycznej, przede wszystkim tych jej części, które są w ścisłym związku z produkcją i ruchem handlowym. Szczegółowy opis Monarchii austro-węgierskiej pod względem geograficzno-handlowym (stosunki orohydro-graficzne i klimatyczne, ludność, produkcja rolnicza i górnicza, przemysł i handel, najważniejsze linie kolejowe i drogi wodne na morzu i wśród ładu stałego).

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego kursu. Geografia handlowa Niemiec, Szwajcaryi, Włoch, krajów naddunajskich, Czarnogóry i Turcji, oraz ich kolonij względnie posiadłości.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego kursu. Geografia handlowa Grecyi, Rosyi, Persyi, Skandynawii, Holandyi, Belgii, Francyi, Hiszpanii, Portugalii, oraz ich kolonij.

KURS IV. (2 godziny).

Powtórzenie przedmiotu nauki drugiego i trzeciego kursu. Geografia handlowa Wielkiej Brytanii i jej kolonij, Stanów Zjednoczonych, Ameryki północnej, państw Ameryki romańskiej, niezależnych państw Azji (Chin, Japonii, Indochin itd.) i Afryki, o ile dla ruchu handlowego mają istotne znaczenie. Szczegółowe powtórzenie geografii Monarchii austro-węgierskiej ze szczególnem uwzględnieniem konstytucyi i administracyi. Pogląd na handel światowy co do ważniejszych jego przedmiotów jakoteż środków komunikacyjnych chwili obecnej.

Dobrze urządzony gabinet geograficzny ma służyć do ożywienia i ułatwienia nauki.

IX. Towaroznawstwo i technologia.

Cel nauki: Systematyczny przegląd najważniejszych towarów handlu światowego (o ile nie omawiano ich już przy nauce chemii) z uwzględnieniem ich charakterystycznych cech, technicznego otrzymywania z materiałów surowych, zastosowania, pochodzenia i częściej używanych sposobów fałszowania.

KURS III. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata mineralnego tak surowych jak i sztucznych, a więc: metale, ich rudy i produkta hutnicze, towary gliniane, szkło, materiały budowlane, materiały rysunkowe i farbierskie, naturalne materiały opałowe, sole i chloroki metali itd.

Przy omawianiu pojedynczych gałęzi przemysłu należy podnieść wpływy lokalne na ich rozwój (tak sprzyjające jak i tamujące).

KURS IV. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata roślinnego i zwierzęcego:

- a) Towary pochodzenia roślinnego o budowie roślinnej: Całe rośliny i części tychże, korzenie, liście, kwiaty, owoce, drzewa, kory, włókna itd.

b) Towary pochodzenia roślinnego, nie mające budowy roślinnej: Gумы, balsamy, olejki eteryczne, tłuszcze, soki mleczne, ekstrakta itd.

c) Towary pochodzenia zwierzęcego: Całe zwierzęta, mięso, mleko, przetwory z mleka, skóra i jej części (skóry wyprawne, włosy, łuski), kości, zęby, rogi, tłuszcze i ich przetwory, w organizmie zwierzęcym wytwarzane i wydzielane ciała (piżmo, jedwab, воск, guano, perły, perłowa macica, gąbki itd.).

Przy omawianiu towarów ze świata roślinnego i zwierzęcego należy zaznaczyć ich użytek jako pokarmów, używek, środków leczniczych itd. albo jako materiałów ważnych w technice.

Nauka ma być pogładową, opartą na okazywaniu próbek towarów, tablic itd. i na zwiedzaniu zakładów technicznych.

Tym uczniom, którzy chcą w towaroznawstwie nabyć nie tylko ogólne, pogładowe, ale głębsze wiadomości, daną jest do tego sposobność w laboratorium towaroznawczem.

X. Arytmetyka ogólna i polityczna.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych działów arytmetyki ogólnej i politycznej z szczególniejszem uwzględnieniem potrzeb praktycznych.

KURS II. (2 godziny).

Cztery działania na liczbach ogólnych. Ułamki, stosunki, proporcye, potęgi, pierwiastki, logarytmy. Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Równania 1-go i 2-go stopnia o jednej i kilku niewiadomych. Równania nieoznaczone, wykładnicze, szeregi arytmetyczne i geometryczne, kombinacye. Zasady rachunku prawdopodobieństwa, wzór Newtona.

Co tydzień zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

Rachunek procentu składanego i rentowego. Pożyczki. Plany amortyzacyjne. Obliczanie rent dożywotnich i spadków. Niektóre ważne zadania z rachunku ubezpieczenia na życie.

Co 14 dni zadanie domowe, co 4 tygodnie zadanie szkolne.

XI. Geometrya.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych twierdzeń geometrycznych, potrzebnych do rozwiązywania zadań rachunkowych i konstrukcyjnych przychodzących często w życiu.

KURS I. (2 godziny).

Elementy planimetrii ze szczególnem uwzględnieniem figur prostoliniowych i koła. Objaśnienie przecięć stożkowych. Elementy stereometrii, osobiwie obliczanie wielkości ważniejszych brył.

XII. Historya naturalna.

Cel nauki: Poglądowa nauka historii naturalnej jako podstawa do nauki towaroznawstwa ze szczególnem uwzględnieniem tych działów, które są niezbędne do poznania, odróżnienia i badania najważniejszych płodów surowych, będących w handlu.

KURS I. (3 godziny).

- a) Mineralogia: Dokładna nauka o minerałach, mających praktyczne zastosowanie w handlu.
- b) Zoologia: Szczególniejsze uwzględnienie tych klas i typów, które dostarczają w znaczniejszej ilości surowych płodów dla handlu.
- c) Botanika: Dokładne przerobienie tych klas i typów, które dla rolnictwa lub handlu mają praktyczne znaczenie.

Objaśnienie rozwoju roślinnych płodów handlowych (guma, drzewo i t. d.).

Cała nauka ma się o ile możności odbywać na okazach.

XIII. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych zjawisk w przyrodzie w praktycznem zastosowaniu, o ile możności zapomocą eksperymentów.

KURS I. (3 godziny).

Ogólne własności ciał. Siły drobinowe i stany skupienia. Nauka o cieple. Statyka i dynamika ciał stałych, ciekłych i lotnych. Objasnienie maszyny parowej, motorów gazowych i wodnych. Magnetyzm i elektryczność. Najważniejsze zastosowanie w praktyce prądu elektrycznego. Objasnienie najważniejszych narzędzi w praktyce, które polegają na prawach akustyki i optyki.

XIV. Chemia.

Cel nauki: Dokładna, na doświadczeniach oparta znajomość ważniejszych pierwiastków i ich związków ze względu na ich pochodzenie, otrzymywanie, własności i zastosowanie w granicach zakreślonych przez potrzeby handlu i przemysłu.

KURS II. (3 godziny).

Chemia ogólna i chemia związków nieorganicznych z możliwym ograniczeniem części czysto teoretycznej, natomiast ze szczególnem uwzględnieniem tych pierwiastków i związków, które w życiu praktycznem szerokie znajdują zastosowanie.

KURS III. (2 godziny).

Najważniejsze szczegóły z chemii organicznej, omawiane głównie ze względu na zastosowanie praktyczne.

Wycieczki do fabryk chemicznych i pokrewnych należy urządzić o ile to możliwe z uczniami obydwu kursów.

Ci uczniowie, którzy chcą nabyć w nauce chemii głębszych wiadomości, mogą brać udział w ćwiczeniach praktycznych w chemicznem laboratorium, gdzie mogą sobie przyswoić zasady analizy jakościowej i ilościowej.

XV. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobień pięknego i szybkiego pisma.

KURS I. (3 godziny).

Gruntowne ćwiczenia w piśmie łacińskiem w różnych wielkościach.

KURS II. (2 godziny).

Pismo rondowe w różnych wielkościach, — kupieckie pismo z uwzględnieniem metody w szybkim piśmie (dyktaty wzorowych listów i wypracowania listów w oznaczonym czasie).

XVI. Stenografia i pismo maszynowe.

Cel nauki: Biegłość w pisaniu 80—100 słów na minutę. Wprawne odczytywanie własnego stenogramu. Wprawa w używaniu maszyny do pisania.

KURS III. (2 godziny).

Tworzenie i skracanie słów.

KURS IV. (2 godziny).

Skracanie zdań. Ćwiczenia stenograficzne. Ćwiczenia z maszynami do pisania.

XVII. Język polski (wykładowy).

Cel nauki: W rozszerzającym się stopniowo zakresie myśli uczniów biegle i pod względem stylu poprawne władanie językiem w mowie i piśmie. Pogląd na ważniejsze epoki dziejów piśmienictwa, oparty przeważnie na życiorysach poetów i na lekturze kilku wybitnych dzieł klasyków. Poznanie na tej podstawie głównych rodzajów prozy i poezji.

KURS I. (4 godziny).

Gruntowne utrwalenie zasad gramatyki, które ma także posłużyć za przygotowanie do nauki obcych języków. Głosownia i fleksja. Nauka o zdaniu. Biegłość i wprawa w ortografię. Czytanie i omawianie wzorowych ustępów z prozy opowiadającej i opisowej. Deklamacja.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie domowe i szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie nauki o zdaniu i interpunkcji. Dalsze ćwiczenia ortograficzne. Lektura i omawianie trudniejszych wzorowych ustępów.

pów z prozy opowiadającej i opisowej. Rozbiór ich przewodniej myśli i stylu. Deklamacya i wyuczanie się na pamięć krótkich ustępów z prozy lub takowych streszczanie.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (3 godziny).

Oparta na przykładach charakterystyka form artystycznych z zakresu poezyi i prozy, przyczem wyjaśnić można główne zasady prozody i metryki. Lektura przekładów z klasycznych poetów greckich i rzymskich, jakoteż poetów średniowiecznych. Przegląd utworów poezyi do Mickiewicza (włącznie) w związku z najważniejszymi datami z życia czytanych poetów. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS IV. (3 godziny).

Lektura i rozbiór arcydzieł poezyi i prozy nowożytnych poetów klasycznych w związku z wyjaśnieniami literackimi i biograficznymi. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

XVIII. Język niemiecki i korespondencya.

Cel nauki: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiedna biegłość w ustnem a zupełna pewność w piśmiennem używaniu języka tak w mowie potocznej, jak i kupieckiej. Poznanie najważniejszych dzieł literatury niemieckiej, poczynwszy od Lesinga wedle stosownego wyboru.

KURS I. (5 godzin).

Gruntowne utrwalanie zasadniczych prawideł gramatycznych. Zdanie pojedyncze. Głosownia. Imiona. Partykuły.

Ćwiczenia ortograficzne ze szczególnom uwzględnieniem długich i krótkich samogłosek. Dzielenie wyrazów i pisanie wielkich liter, praktyczne ćwiczenia w interpunkcyi. Miesięcznie jeden dyktat.

Czytanie biegle i z należytem zrozumieniem. Opowiadanie czytanych ustępów. Wyuczanie się na pamięć odpowiednich ustępów z książki.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS II. (5 godzin).

Słowo. Zdanie pojedyncze rozwinięte. Zdanie złożone. Zdania współrzędne połączone.

Lektura wedle wypisów z objaśnieniami i rozbiór ustępów na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć ustępów poetycznych i prozaicznych. Wypracowania piśmienne. Co miesiąc dyktat dla wprawy w ortografię. Opisy i opowiadania wedle danych dyspozycji.

Co trzy tygodnie zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (5 godzin).

Zdanie złożone (zdania połączone podrzędne i okresy). Etymologia. Lektura i omawianie trudniejszych ustępów treści opowiadającej i opisowej. Rozbiór tychże na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć i deklamacja poetycznych i prozaicznych ustępów.

Ćwiczenia piśmienne: Dwa zadania miesięcznie, naprzemian szkolne i domowe. Pisanie listów prywatnych.

KURS IV. (4 godziny).

Zasady prozody i metryki. Ćwiczenia w dysponowaniu. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych od Lesinga począwszy. Krótkie życiorysy najważniejszych poetów tego okresu ze szczegółnem uwzględnieniem poetów austriackich.

Co miesiąc zadanie szkolne i domowe, między temi jeden temat wolny z tego, co uczeń sam przeżył, widział lub słyszał.

Systematycznie przeprowadzona nauka kupieckiej korespondencji w języku niemieckim. Wyuczenie się na pamięć charakterystycznych frazesów, form i zwrotów.

Zadania domowe i szkolne w miarę potrzeby.

U w a g a. Nauka udziela się już od klasy I. wyłącznie w języku niemieckim.

XIX. Język francuski i korespondencya.

Cel nauki: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiednia biegłość w ustnym a zupełna pewność w piśmiennem użyciu języka, tak w mowie potocznej jak i kupieckiej. Zaznajo-

mienie się z kilku najważniejszymi dziełami literatury francuskiej od Ludwika XIV. wedle stosownego wyboru.

KURS I. (3 godziny).

Dokładne poznanie wymowy i najważniejsze prawidła z nauki o formach. Ćwiczenia w czytaniu i ortografii. Słowa posiłkowe „avoir“ i „être“ oraz odmiana słów regularnych. Częste tłumaczenie w szkole i w domu.

Co dni 14 zadanie szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach. Ustne i pisemne ćwiczenia gramatyczne. Dyktaty. Rozbiór i kursoryczna lektura ustępów z chrestomatyi. Przyswojenie sobie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia pamięciowe. Stopniowe próby w ustnem wystawianiu się.

Oprócz ciągłych ćwiczeń domowych co dni 14 zadanie szkolne.

KURS III. (4 godziny).

Główne prawidła składni. Dalszy ciąg lektury. Wprowadzenie w korespondencyą handlową. Objaśnienie, rozbiór, uczenie się na pamięć i układanie zwykłych listów kupieckich. Łatwe zadania. Pomnażanie zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia w ustnem wystawianiu się.

W ciągu roku używać się będzie coraz przeważniej języka francuskiego podczas nauki.

Co 8 dni zadanie domowe, co 14 dni szkolne.

KURS IV. (4 godziny).

Rozszerzenie i uzupełnienie składni. Kursoryczne powtórzenie całej gramatyki. Lektura prozaicznych i poetycznych cenniejszych utworów z czasów od Ludwika XIV., z podaniem treści i objaśnieniami w języku francuskim.

XX. Historia.

Cel nauki: Znajomość historii powszechnej, podjętej ze stanowiska ekonomicznego i kulturalnego rozwoju, ze szczególniejszem uwzględnieniem czasów nowszych.

KURS I. (2 godziny).

Historia starożytna do upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego.

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego roku, rozdzielone na cały rok. Historia wieków średnich aż do epoki odkryć.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego roku, rozdzielone na cały rok. Historia czasów nowszych, aż do rewolucji francuskiej. Rozwój Austrii w tej epoce.

KURS IV. (2 godziny).

Historia czasów najnowszych od rewolucji francuskiej aż do chwili obecnej. Rozwój Austro-Węgier w tej epoce. Pogląd na rozwój powszechny w ten sposób, iż wychodząc od chwili obecnej, przechodzi się główne stopnie rozwoju kulturalnego ludzkości wstecz aż do starożytności, — który to sposób postępowania połączony być ma zarazem z ogólnem powtórzeniem przedmiotu nauki wszystkich czterech lat.

XXI. Ćwiczenia chemiczne.

KURS III. (3 godziny).

Cel nauki: Wprawa w rozbiórach jakościowych i najprostszych oznaczeniach ilościowych-technicznych.

XXII. Ćwiczenia praktyczne w laboratorium towaroznawczem.

KURS IV. (3 godziny).

Cel nauki: Ćwiczenia w pojedynczych częściach towaroznawstwa, stosownie do potrzeb szkoły. Nabycie wprawy w mikroskopowych badaniach i oznaczaniach płodów surowych i fabrykatów.

XXIII. Język angielski.

Cel nauki: Dostateczna znajomość nauki o formach i zdaniu. Odpowiednia wprawa w wyrażaniu się ustnem i na piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w stylu handlowym. Zaznajomienie się z najważniejszymi dziełami angielskiej literatury od Elżbiety, według odpowiedniego wyboru.

KURS II. (2 godziny).

Nauka wymowy i akcentowania w systematycznym porządku. Nauka o formach, a ze składni zdania potrzebne do zrozumienia łatwych ustępów do czytania. Przyswojenie należytej wymowy i nauki o formach zapomocą dyktatów i łatwych ustępów do czytania. Ustne i pisemne ćwiczenia. Uzyskanie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Pod koniec roku pierwsze początki konwersacyi.

Prócz ciągłych prac domowych, co 14 dni jedno wypracowanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Powtórzenie i rozszerzenie nauki o formach. Dokładne poznanie składni zapomocą gramatyki i stojących z nią w związku ćwiczeń ustnych i pisemnych. Lektura opowiadającej i opisowej prozy. Łatwe wypracowania pisemne. Spamiętywanie i pisanie łatwych wzorowych korespondencyj z zakresu handlowego. Powiększenie zasobu słów i zwrotów. Dalszy ciąg konwersacyi.

Prócz ciągłych wypracowań domowych, co 14 dni jedno wypracowanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny).

Krótkie powtórzenie całej gramatyki obok zasad nauki o składaniu wyrazów i interpunkcyi. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów doborowych z podawaniem treści i objaśnień w języku angielskim. Ćwiczenia w korespondencyi handlowej. Przyswajanie pamięci charakterystycznych i wzorowych zwrotów, formułek i frazesów. Częste układanie i kopiowanie wzorowych listów.

Językiem wykładowym jest w tym roku język angielski.

Dwa wypracowania domowe i jedno szkolne co miesiąc.

XXIV. Język rosyjski.

Cel nauki: Poprawna wymowa, dostateczna znajomość gramatyki i pewność w ortografii rosyjskiej. Należyta biegłość w wyrażaniu się ustnem i w piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku handlowym. Pogląd na rozwój literatury rosyjskiej w XIX. stuleciu.

KURS II. (2 godziny).

Ćwiczenia w poprawnem wymawianiu i akcentowaniu, pisaniu i czytaniu wyrazów i zdań. Nauka o formach, a z nauki o składni reguły potrzebne do zrozumienia zdań pojedynczych. Przyswajanie w pamięci wyrazów i zwrotów rosyjskich, ćwiczenia ustne i pisemne.

Zadania szkolne i domowe naprzemian co 14 dni.

KURS III. (2 godziny).

Lektura i tłumaczenie trudniejszych ustępów prozaicznych treści opowiadającej lub opisującej, jakoteż łatwych poezyj, wraz z krótkimi życiorysami poetów. W związku z lekturą dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku odczytanych ustępów. Dalsze ćwiczenia w gramatyce i ortografii, coraz trudniejsze dyktaty. Pod koniec odczytywanie i omawianie wzorów pism handlowych, bankowych i giełdowych, przyswojenie sobie tytułów, przestrzeganych w stylizacji rosyjskiej, wyuczanie się wyrażań i zwrotów, jako też terminów w handlowej rosyjskiej stylistyce. Próby tłumaczenia na język rosyjski wzorowych listów i innych pism i dokumentów handlowych polskich. Wypracowania domowe i szkolne (jedno co dwa tygodnie).

KURS IV. (2 godziny).

Lektura wyborowych ustępów prozaicznych i odpowiedniej książki do czytania i jednego ze znakomitych dzieł literatury XIX. wieku w całości. W związku z lekturą powtórzenie, uzupełnienie i zebranie w system całego przerobionego materiału gramatycznego. Dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku, dalsze ćwiczenia w ortografii i stylistyce.

Pogląd na literaturę rosyjską XIX. wieku. Obok tego — dyktaty oryginalnych listów i innych dokumentów rosyjskich, odnoszących się do zawodu kupieckiego, tłumaczenia ich na język polski i retrowersye. Wypracowanie podług danych wzorów podobnych pism fachowych rosyjskich. Dalsza wprawa w rozumieniu i używaniu najważniejszych terminów fachowych, odnoszących się do spraw handlowych, bankowych, giełdowych i ksiązkowania.

Wypracowania domowe i szkolne (1 na miesiąc).

II.

Plan i program szczegółowy nauk w Niższej Szkole handlowej.

a) Plan nauk.

Przedmiot	kl. I.	kl. II.	kl. III.
1. Rachunki kupieckie	3	2	1
2. Ćwiczenia kantorowe	—	1	—
3. Korespondencya	—	—	1
4. Buchalterya	—	—	2
5. Nauka o handlu	—	1	1
6. Geografia handlowa	1	2	1
7. Kaligrafia	2	1	1
8. Język polski	2	2	2
9. Język niemiecki	4	3	3
Razem	12	12	12

b) Program szczegółowy nauk.

Rachunki kupieckie.

KLASA I. (3 godziny tygodniowo).

O dziesiętnym układzie liczb, cztery działania rachunkowe liczbami całymi i dziesiętnymi wraz z ułatwieniami w działaniach;

podzielność liczb, cztery działania z ułamkami zwyczajnymi, rachunek liczbami wielogatunkowymi wraz z nauką o miarach, wagach i monetach austriackich, oraz ważniejszych zagranicznych.

Co miesiąc 1 zadanie domowe i 1 szkolne.

KLASA II. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie przedmiotu klasy I.; skrócone mnożenie i dzielenie; o stosunkach i proporcjach; reguła trzech pojedyncza i składana; praktyka włoska; reguła łańcuchowa; rachunki odsetkowe do obliczenia tary, nawagi, skonta, rabatu, prowizji itd.

Zadania jak w klasie I.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Obliczenia procentowe w ściślejszem znaczeniu; reguła spółki pojedyncza i składana; rachunek mieszaniny; obliczanie eskontu weksli; obliczenia towarowe; kalkulacja faktur pojedynczych i składanych; obliczanie ważniejszych papierów wartościowych na wiedeńskiej giełdzie notowanych.

Ćwiczenia kantorowe.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Znaczenie i cel dokumentów handlowych, ich rodzaje i nazwy; znaki monet i miar; faktura; wyrażenia używane; termin zapłaty, ustępstwa i kosztu; kopiał, nota, wagi; faktura zbiorowa. List przewozowy kolejowy, pocztowy, wodny (konosament), pobranie. Weksel: format, termin, ostemplowanie i podpisy. Weksel przekazowy (trata); akcept; żyro (indos); przedłużenie; pokwitowanie; solaweksel; przekaz, czek. Nota eskontowa. Papiery: okładka, kupon. Kwity: na gotówkę, na towary, warant. We wszystkich działach przerabia się dokumenta.

Podręcznik: Nauka buchalteryi. Część I. B. W. Antoniewicza.

Korespondencya.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Cel i znaczenie. Zalety stylu kupieckiego, zwięzłość, ortografia, pismo. Znaczenie znajomości języków światowych. Porzą-

dek z listami: rubrum, archiwum, kopiał, skorowidz. Forma listu kupieckiego: tytuł, data, margines, cyfry, zakończenie. Skrócenia używane w język polskim i niemieckim. Wysyłka listów: koperty, przepisy pocztowe i telegraficzne. Listy towarowe, w sprawach wekslowych, wypłaty. W każdym dziale dyktaty kilku listów.

Buchalterya.

KLASA III. (2 godziny tygodniowo).

Wymagania kodeksu handlowego; potrzeba prowadzenia ksiąg. Księgi pomocnicze, kasowe, towarowe. Buchalterya pojedyncza: dziennik i księga główna. Ogólne pojęcia o inwentarzu i bilansie. Przeprowadzenie przez księgi przykładu półmiesięcznego. Zamknięcie ksiąg i otwarcie ich na nowo.

Nauka o handlu.

KLASA II. (1 godzina tygodniowo).

Pojęcia ogólne o wyrażeniach używanych w handlu i o zwyczajach kupieckich. Pomocnicy handlowi, ich nazwy i zakres działania; prokurent. Spółki handlowe: jawna, komandytowa i akcyjna; towarzystwa udziałowe, kasy oszczędności. Pośrednicy handlowi, komisant, agent, przewoźnik.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Powtórzenie klasy II. Miary i wagi. Pieniądz. Cena: podaż i popyt; cena kosztu. Kredyt: rzeczowy i osobisty, zastawniczy i hipoteczny, kupiecki. Nauka o bankach: czynności depozytowe, przekazowe i eskontowe.

Geografia handlowa.

KLASA I. (1 godzina tygodniowo).

Wiadomości wstępne z geografii: widnokrąg, strony świata, obrót i obieg ziemi, globus, linie geograficzne, oznaczenie miar odległości i powierzchni na mapach; przegląd oceanów i ich części; przegląd kontynentów, klimat, strefy i podział ludzi na rasy. Ogólny opis Europy.

KLASA II. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie wiadomości z klasy I. Opis ogólny Azji, Afryki, Ameryki i Australii. Szczegółowy opis Galicji i monarchii austro-węgierskiej.

KLASA III. (1 godzina tygodniowo).

Przegląd produkeji wszystkich państw i jej znaczenie w handlu światowym. Drogi morskie i lądowe handlu światowego. W końcu powtórzenie materiału naukowego ze wszystkich klas.

Podręcznik w klasie I. i II. R. Klemensiewicz i L. Tatimir. Wiadomości z nauki geografii. Lwów 1896.

Kaligrafia.

KLASA I. (2 godziny tygodniowo).

Wstępne ćwiczenia: małe i wielkie litery alfabetu pismem zwykłym; cyfry i znaki pisarskie; pisanie wyrazów i krótkich zdań. (Wzory L. Peszkowskiego).

KLASA II. i III. (1 godzina tygodniowo).

Powtórzenie ćwiczeń klasy I., rond francuski i inne ozdobne pisma.

Język polski.

KLASA I. (2 godziny tygodniowo).

Czytanie płynne i wyraziste; objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści w dłuższych ustępach; wyuczanie się na pamięć i należyte wygłaszanie wzorowych, poprzednio odczytanych i wyjaśnionych ustępów, bądź prozaicznych, bądź poetycznych.

Ćwiczenia gramatyczne, a mianowicie: gruntowne poznanie wszystkich części mowy; odmiany imion; o zdaniu pojedynczem i rozwiniętem; pojęcie o zdaniu złożonem, składnia.

Ćwiczenia piśmienne, a mianowicie: ortograficzne na podstawie dyktatów; pisanie przystępnie opowiedzianych bajek, powiastek; opisów różnych przedmiotów, tudzież pisanie w skróceniu treści odczytanych ustępów z książki do czytania przeznaczonej.

Opowiadania najważniejszych wydarzeń z dziejów kraju rodzinnego.

Podręczniki: Wypisy polskie dla szkół przemysłowych, tom I.
Opowiadania z dziejów kraju rodzinnego przez Czesława Pieniążka.

KLASA II. (2 godziny tygodniowo).

Treściwe opowiadanie odczytanych ustępów, ze szczególną uwagą na poprawność i zwięzłość wyrażania się. Wyuczanie się na pamięć ustępów prozaicznych i poetycznych.

Zasady stylu, zwroty i figury retoryczne, kształty prozy i poezji.

Ćwiczenia piśmienne, a mianowicie opisy i opowiadania.

Podręcznik; Wypisy Próchnickiego dla klasy V. gimn.

KLASA III. (2 godziny tygodniowo).

Czytanie, objaśnianie i opowiadanie dzieł pisarzy znakomitszych.

Ogólne wiadomości o piśmiennictwie i pisarzach narodowych.

Ćwiczenia piśmienne jak w klasie II.

Język niemiecki.

KLASA I. (4 godziny tygodniowo).

Czytanie, wymowa, uczenie się słów całemi grupami, z uwzględnieniem potrzeb zawodu kupieckiego; składanie zdań pojedynczych, na podstawie tychże praktyczne rozmówki; pisownia, ćwiczenia stylistyczne na podstawie materiału ustnie przerobionego, uczenie się praktycznych, krótkich ustępów na pamięć, z równoczesnem pisanem tychże na tablicy.

Co dwa tygodnie zadanie szkolne.

KLASA II. (3 godziny tygodniowo).

Powtórzenie przedmiotu klasy I. Czasowniki nieregularne i tryby, zdania złożone i rozszerzone, rozmówki praktyczne do zawodu kupieckiego zastosowane, czytanie ustępów i opowiadanie własnymi słowami, bądź uczenie się ustępów, przedtem na tablicy spisanych, na pamięć, celem nabycia wprawy w stylistyce.

KLASA III. (3 godziny tygodniowo).

Ciąg dalszy przedmiotu klasy II. Opowiadanie lub uczenie się na pamięć obszerniejszych ustępów z dziedziny przemysłu i handlu, ze szczególnem uwzględnieniem stylistyki kupieckiej, sporządzanie kwitów, frachtów, przekazów, ogłoszeń, cyrkularzy, zawiadomień, krótkich listów kupieckich i t. p.

Co tydzień zadanie szkolne.

Podręczniki: W klasie I. Ćwiczenia Dra Petelenza i Dra Germana tom I., w klasie II. te same, tom II., Molina gramatyka.

III.

Wydział Zarządu Wyższej Szkoły handlowej.

Przewodniczący:

Mendelsburg Albert, radca cesarski, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III klasy i Franciszka Józefa, prezes Izby handlowej i przemysłowej, właściciel domu bankowego, radca miejski.

Zastępca przewodniczącego i delegat Wydziału krajowego:

Dr. Weigel Ferdynand, radca cesarski, kawaler cesarskiego orderu Franciszka Józefa, b. Prezydent miasta Krakowa, adwokat kraj., poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, szef biura Izby handlowej, radca miejski.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr. Zoll Fryderyk, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III. klasy, członek Izby Panów, c. k. Radca dworu, profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie, poseł na Sejm krajowy.

Delegaci Rady miejskiej:

Dr. Leo Juliusz, profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek Komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, prezes Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie.

Federowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek wydziału Kongregacji kupieckiej, członek wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr. Benis Artur, adwokat krajowy, sekretarz Izby handlowej.

Kwiatkowski Jan, właściciel składu węgla i drzewa, radca miejski, assesor dla spraw handlowych przy Sądzie krajowym, członek wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Kongregacji kupieckiej:

Fischer Władysław, właściciel handlu korzennego i składu papieru, członek Rady powiatowej krakowskiej, właściciel dóbr, zastępca przewodniczącego Kongregacji kupieckiej, członek wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Dr. Szarski Henryk, współwłaściciel handlu korzennego pod firmą S. Szarski i Syn, skarbnik krakowskiej Kongregacji kupieckiej, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie.

Dyrektor Szkoły:

Dr. Ernest Bandrowski, kawaler cesarskiego orderu Franciszka Józefa, profesor i przełożony wydziału chemii technicznej w c. k. państwowej Szkole przemysłowej, profesor nadzw. w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek-korespondent Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski, prezes Towarzystwa Szkoły ludowej w Krakowie.

IV.

Grono nauczycielskie Wyższej Szkoły handlowej.

Dyrektor:

Dr. Ernest Bandrowski, j. w.

Nauczyciele:

A) W Wyższej Szkole handlowej.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Alberti Stanisław, profesor c. k. państwowej Szkoły przemysłowej	Chemii. Towaroznawstwa.	II III	2 2
2.	Antoniewicz Bolesław Woysym, naczelnik rachunkowości Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu.	Buchalteryi i kantoru wzorowego.	III	4
3.	Heck Waleryan, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Geografii.	I II	2 2
4.	Hołubowicz Kazimierz, właściciel pensjonatu.	J. angielskiego.	I II III	2 2 2
5.	Jaglarz Andrzej, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	Fizyki.	I II	2 2
6.	Jaworski Stanisław, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Rachunków kupieckich.	I	4
7.	Kannenberg Józef, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. niemieckiego. (Gospodarz III r.)	II III	4 4
8.	Korzeniowski Zygmunt, urzędnik Towarzystwa Wzajemnych Ubezpiec.	Korespondencyi.	III	2

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
9.	Dr. Kosiński Władysław, profesor c. k. Gimnazjum III-go.	Stenografii.	I II	2 2
10.	Kranz Ignacy, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Matematyki. (Gospodarz I roku.)	I II III	2 2 2
11.	Dr. Krzyżanowski Adam, sekretarz Towarzystwa rolniczego.	Ekonomii.	III	2
12.	Lachowicz Julian, profesor c. k. państw. Szkoły przemysłowej.	Historyi i geografii.	III	4
13.	Mazanowski Mikołaj, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. polskiego. (Gospodarz II r.)	II III	3 3
14.	Dr. Nitsch Kazimierz, nauczyciel c. k. Gimnazjum św. Anny.	J. polskiego.	I	4
15.	Peszkowski Ludwik, nauczyciel szkół wydziałowych.	Kaligrafii.	I II	2 1
16.	Przybyłowicz Józef, urzędnik Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu.	Ćwiczeń kantorych. Buchalteryi.	I II	1 2
17.	Rongier Paweł, nauczyciel języka francuskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim.	J. francuskiego.	I II III	5 4 4
18.	Sędzimir Mieczysław, dyrektor filii Banku krajowego.	Nauki o handlu.	I II	2 2
19.	Spitzer Roman, profesor c. k. wyższej Szkoły realnej, radca szkolny.	Historyi.	I II	2 2
20.	Stein Artur, dyrektor filii Banku hipotecznego.	Rachunków kupieckich.	II III	2 2

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
21.	Szajdzicki Euzebiusz, profesor c. k. Gimnazyum św. Jacka.	J. niemieckiego.	I	5
22.	Dr. Wróblewski Stanisław, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego.	Prawa handlowego i wekslowego.	II III	2 2

B) W Niższej Szkole handlowej.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Antoniewicz Bolesław Woysym, j. w.	Buchalteryi. Korespondencyi i gospodarz III kl.	III III	2 1
2.	Heck Waleryan, j. w.	Geografii.	I II III	1 2 1
3.	Ottmann Rudolf, kustosz biblioteki Jagiellońskiej.	J. niemieckiego.	I II III	4 3 3
4.	Peszkowski Ludwik, j. w.	Kaligrafii.	II III	1 1
5.	Pieniążek Czesław, profesor c. k. Szkoły wyższej realnej.	J. polskiego. (Gospodarz II kl.)	I II III	2 2 2
6.	Przybyłowicz Józef, j. w.	Ćwiczeń katorow. Nauki o handlu.	II II III	1 1 1
7.	Waciega Henryk, dyrektor Szkoły wydziałowej.	Kaligrafii. Rachunków kupieckich. (Gospodarz I kl.)	I I II III	2 3 2 1

C) W kursie wieczornym.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Godzin tygodn.
1.	Antoniewicz Bolesław Woysym, j. w.	Buchalteryi i rachunków kupieckich.	4
2.	Sędzimir Mieczysław, j. w.	Nauki o handlu i prawa wekslowego.	2

V.

Uczniowie.

Statystyka uczniów.

Wyższa Szkoła handlowa.

	I kurs	II kurs	III kurs	Razem
Na początku r. szk. 1899 przyjęto uczniów	36	16	18	70.
W ciągu roku szk. 1899 wystąpiło uczniów	8	—	2	10.
Z końcem roku szkoln. 1899 było uczniów	28	17	16	61.

Wedle miejsca urodzenia:

W. Księstwo Krakowskie	13	8	7.
Galicja	12	6	6.
Bukowina	—	—	1.
Węgry	—	—	1.
Królestwo Polskie	2	3	1.
Morawa	1	—	—.
Razem	28	17	16.

Wedle wyznania:

Religii rzymsko-katolickiej	17	14	11.
„ grecko-katolickiej	1	1	—.
„ Mojżeszowej	9	2	4.
„ ormiańsko-katolickiej	—	—	1.
„ ewangelickiej	1	—	—.
Razem	28	17	16.

Wedle narodowości:

Polaków	27	16	16.
Rusinów	1	1	—.
Razem	28	17	16.

Wedle wieku:				I kurs	II kurs	III kurs
Uczniów liczących lat 15	.	.	.	—	—	—.
" " " 16	.	.	.	2	—	—.
" " " 17	.	.	.	5	—	—.
" " " 18	.	.	.	6	3	1.
" " " 19	.	.	.	8	3	1.
" " " 20	.	.	.	4	6	4.
" " " 21	.	.	.	—	1	2.
" " " 22	.	.	.	1	—	2.
" " " 23	.	.	.	—	1	2.
" " " 24	.	.	.	—	1	2.
" " " 25	.	.	.	2	1	1.
" " " 26	.	.	.	—	—	1.
" " " 27	.	.	.	—	1	—.
Razem . . .				28	17	16.

Wynik klasyfikacyi za II półrocze:

				I kurs	II kurs
Stopień celujący otrzymało uczniów	.	.	.	2	—.
" I-szy	"	"	.	13	7.
" II-gi	"	"	.	6	4.
" III-ci	"	"	.	2	—.
Przeznaczono do egzaminu poprawczego	.	.	.	5	6.

Na III kursie absolutorium otrzymało 14 uczniów, a dwóch przeznaczono do egzaminu poprawczego po wakacjach.

Niższa Szkoła handlowa.

W roku szkoln. 1899 zapisało się do klasy I uczniów	.	.	35,
" " " " " " " II	"	.	30,
" " " " " " " III	"	.	13.
Razem . . .			78.

W ciągu roku szkolnego opuściło Zakład 28 uczniów, z końcem roku szk. było zatem uczniów 50, a mianowicie otrzymało:

Absolutorya otrzymali:

1. Bialikiewicz Józef, z Wojnicza w Galicyi.
2. Birn Abraham, z Krakowa.
3. Bohdanowicz Oroszeny Tadeusz, z Oszechlib na Bukowinie.
4. Byczkowski Roman, z Krakowa.
5. Cieplik Stanisław, z Lutczy w Galicyi.
6. Cyfrowicz Karol, z Mszany w Galicyi.
7. Godlewski Gozdawa Ernest, z Lipló W. Miklos na Węgrzech.
8. Hilfer Józef, z Krakowa.
9. Horowitz Jakób, z Nowej wsi narodowej.
10. Horowitz Jan, z Krakowa.
11. Joras Jerzy, z Krakowa.
12. Kapła Władysław, z Krakowa.
13. Mieszkowski Witołd, z Pilzna w Galicyi.
14. Szotarski Ignacy, z Brzezina w Król. Polskiem.

Niższa Szkoła handlowa:

KLASA I.

Stopień I celujący otrzymał:

1. Herzog Wolf.

Stopień I otrzymali:

2. Blatt Szymon.	9. Mirisch Benjamin.
3. Czekański Bonawentura.	10. Moncznik Jakób.
4. Drozdowski Szymon.	11. Pfeffer Markus.
5. Gottlieb Chaim.	12. Pudek Kazimierz.
6. Hirschberg Zygmunt.	13. Rab Stanisław.
7. Klich Franciszek.	14. Steindel Józef.
8. Krzyżak Antoni.	15. Wieczorek Antoni.

KLASA II.

Stopień I celujący otrzymali:

1. Kwiatkowski Gustaw.	3. Nasalik Zefryn.
2. Leser Ferdinand.	

Stopień I otrzymali:

4. Bandt Jan.	9. Kornreich Samuel.
5. Cywa Teodor.	10. Nyczek Antoni.
6. Czerny Józef.	11. Schlang Mojżesz.
7. Eichenbaum Józef.	12. Żabner Józef.
8. Fox Franciszek.	

KLASA III.

Stopień I otrzymali:

1. Abrahamer Mojżesz.	5. Lipczyński Stanisław.
2. Bross Leisor.	6. Schaffer Stanisław.
3. Chyrczakowski Józef.	7. Strauchen Samuel.
4. Kurkiewicz Tadeusz.	8. Wesołowski Tadeusz.

Kurs wieczorny.

Na kurs wieczorny, na którym wykładano buchalteryę, rachunki kupieckie, naukę o handlu i prawo wekslowe, zapisanych było w b. r. szkolnym 19 słuchaczów, z których przeważna część po ukończonych wykładach poddała się egzaminowi.

Na kurs wieczorny uczęszczali:

1. Cesarczyk Ludwik, urzędnik kolei państwowej.
2. Friedrich Maksymilian.
3. Glücksmann Dawid.
4. Gonet Franciszek, urzędnik Filii banku krajowego.
5. Grabowski Julian.
6. Horodyski Wincenty, registrar starostwa.
7. Kopiarz Józef, praktykant biurowy.
8. Krawczyk Józef, subjekt handlowy.
9. Łuskinówna Ewa, buchalterka.
10. Maciejczyk Franciszek, pomocnik handlowy.
11. Przeorski Antoni.
12. Piętka Józef, podurzędnik kolei państwowej.
13. Schmidt Władysław, pomocnik handlowy.
14. Schreinzer Adolf, praktykant Towarzystwa Zaliczkowego.
15. Sikorski Karol, praktykant egzam. w Tow. Ubezpieczeń.
16. Stahr Wilhelm, urzędnik Towarzystwa akcyjnego.
17. Teufel Hirsch, kandydat nauczycielski.
18. Truszkowski Witold, pomocnik handlowy.
19. Zapalski Czesław, urzędnik powiatowej Kasy Oszczędności.

VI.

Kronika Zakładu.

Na pierwszym miejscu zaznaczyć należy udział Zakładu w manifestacji żałobnej z powodu śmierci nieodżałowanej pamięci Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej i Królowej Elżbiety. Wszyscy uczniowie wraz z nauczycielami uczestniczyli w solennem nabożeństwie żałobnem, które się odbyło dnia 16 września 1898 r. w kościele OO. Dominikanów.

W dniu 2 grudnia 1898 r. uczestniczyli nauczyciele i uczniowie w radosnych uroczystościach z powodu Jubileuszu 50-letnich rządów najlaskawiej nam panującego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I. Solenne nabożeństwo szkolne odbyło się w kościele OO. Dominikanów.

29 lipca 1898 r. Wydział Zarządu szkoły mianuje prowizorycznym kierownikiem szkoły Dra Ernesta Bandrowskiego a równocześnie udziela dotychczasowemu zasłużonemu kierownikowi szkoły panu Franciszkowi Kroebłowi z powodu choroby nieograniczonego urlopu.

6 września. Rozpoczęcie roku szkolnego. Nabożeństwo uroczyste w kościele św. Józefa.

15 września. J. E. p. Minister wyzn. i ośw. zarządza, aby dzień 17 września był, jako dzień pogrzebu Najjaśniejszej Pani, Cesarzowej Elżbiety wolny od nauki szkolnej.

26 września. C. k. Rada szkolna krajowa zatwierdza poruczenie kierownictwa szkoły prof. Dr. Ernestowi Bandrowskiemu.

4 października. Uroczyste nabożeństwo z powodu imienin Najjaśniejszego Pana.

12 października. C. k. Rada szkolna krajowa zawiadamia o reskrypcie JE. p. Ministra wyzn. i ośw. z d. 26 września b. r. L. 7171 do wszystkich Dyrekcyj wyższych szkół handlowych zabraniającym uwalniania uczniów od uczęszczania na obowiązkową naukę jednego z obcych języków.

4 listopada. Wydział krajowy pozostawia w posiadaniu stypendyów także na r. szk. 1898/9 uczniów Ernesta Godlewskiego (350 złr.) i Tadeusza Wesołowskiego (300 złr.).

29 listopada. Wydział krajowy nadaje stypendya z funduszu krajowego (po 250 złr.) na rok szk. 1898/9 uczniom wyższej szkoły handlowej: Wilhelmowi Mehoferowi, Witoldowi Mieszkowskiemu, Benedyktowi Wszyńskiemu i Janowi Zarembie.

3 stycznia 1899 r. Prezydent Miasta Krakowa zawiadamia o uchwale Rady miasta Krakowa z d. 29 listopada 1898 r., mocą której ofiarowano z okazji Jubileuszu 50-letnich rządów Najjaśniejszego Pana na cele akademii handlowej w Krakowie kwotę 100.000 koron.

4 stycznia. C. k. Rada szkolna krajowa zawiadamia, że c. k. Ministerstwo wyzn. i ośw. nie zatwierdziło statutu i planu wyższej szkoły handlowej.

3 marca. Magistrat m. Krakowa mianuje Feliksa Obcowskiego tereyanem wyższej szkoły handlowej.

19 kwietnia. Wydział Zarządu szkoły uchwała nowy statut organizacyjny i plan naukowy Akademii handlowej w Krakowie i przedkłada go w dniu 30 kwietnia do zatwierdzenia c. k. Radzie szkolnej krajowej we Lwowie i c. k. Ministerstwu wyznań i ośw. w Wiedniu.

28 czerwca. Koniec roku szkolnego. Uroczyste pożegnanie pierwszych abiturientów.

Pan Bolesław Woysym Antoniewicz z powodu przeniesienia się do Lwowa składa obowiązki nauczyciela w szkole handlowej, które pełnił od początku jej istnienia z prawdziwym pożytkiem dla uczniów a chlubą dla szkoły.

VII.

Wpisy i opłata szkolna.

Wpisy do Akademii handlowej jak i do niższej szkoły handlowej odbywają się w dniach 1—4 września a to do Akademii handlowej od godziny 10—12 przed południem, do niższej szkoły handlowej od godziny 3—5 po południu.

Każdy uczeń ma przy wpisie przedłożyć metrykę chrztu lub urodzin i ostatnie świadectwo szkolne; gdyby nie mógł być przedstawionym przez rodziców lub ich zastępców, pisemną prośbę przez rodziców lub opiekuna wystawioną.

Na pierwszy rok Akademii handlowej mogą być przyjęci uczniowie, którzy ukończyli niższe klasy szkoły średniej mającej prawo publiczności (niższe gimnazjum, niższe realne gimnazjum, niższą szkołę realną).

Uczniowie z dobrze ukończoną III. klasą szkoły wydziałowej składają egzamin uzupełniający z matematyki, języka polskiego i niemieckiego w zakresie niższej szkoły średniej.

Inni kandydaci składają egzamin wstępny z matematyki, fizyki, historii naturalnej, historii powszechnej, języka polskiego i niemieckiego w zakresie niższej szkoły średniej.

Kandydaci na rok II. lub III. składają egzamin wstępny z przedmiotów roku I-go lub II-go.

Według § 26 statutu w jednej klasie może się znajdować najwyżej 40 uczniów.

Czesne wynosi na każdym roku akademii 40 złr. rocznie. Oprócz opłaty szkolnej każdy uczeń ma złożyć jednorazową takse 5 złr. jako datek na środki naukowe.

Uczniowie chcący się zapisać do I. klasy niższej szkoły handlowej mają przedłożyć *a)* metrykę urodzenia, *b)* świadectwo z ukończonej IV. klasy szkoły ludowej i *c)* złożyć takse wpisową w kwocie 2 złr.

Jeżeli nie ukończyli IV. klasy szkoły ludowej, muszą się poddać egzaminowi wstępnemu, przy którym wymagać się będzie dobrej znajomości czytania, pisania, rachunków, języka polskiego i niemieckiego — w zakresie, w jakim przedmiotów tych nabyć można w czteroklasowej szkole ludowej.

Każdy uczeń ma przy wpisie złożyć 3 złr. na pomnożenie środków naukowych, oraz w ciągu pierwszych 2 miesięcy każdego półrocza opłatę szkolną w kwocie 10 złr. za jedno półrocze. Uczniowie, zajęci u Członków Kongregacyi kupieckiej, opłaty szkolnej nie uiszczają.

W Krakowie, w lipcu 1899 r.

SPIS RZECZY.

	Str.
Ogólne wiadomości szkolne	3
I. Plan i program szczegółowy nauk Wyższej Szkoły (Akademii) handlowej	15
II. Plan i program szczegółowy nauk Niższej Szkoły (uzupełniającej) handlowej	34
III. Wydział Zarządu Wyższej Szkoły (Akademii) handlowej	39
IV. Grono nauczycieli	41
V. Uczniowie	44
1. Statystyka uczniów; 2. Klasyfikacya; 3. Imienny spis uczniów.	
VI. Kronika szkolna	49
VII. Wpisy i opłata szkolna	51
